

Gemeentebreed

H.J.C.C.J. Wilschut

Kerkgang op zondagmiddag

Op zondagmiddag naar de kerk: het lijkt in toenemende mate een probleem te worden. Kerken die vijf jaar geleden nog een redelijk gevulde middagdienst kenden, zijn nu vaak nog maar half vol. Gelukkig zijn er in dit opzicht uitzonderingen. Maar het totaalbeeld geeft achteruitgang te zien in het bezoek van de middagdienst. Het probleem speelt trouwens niet alleen binnen de GKv. Ook in de bredere gereformeerde gezindte hoor je soortgelijke klachten. Hier is bezinning geen overbodige luxe.

Kerkdienst

Wat is een kerkdienst eigenlijk? Het is om te beginnen de ontmoeting met de Here. Door middel van de ambtsdragers roept Hij de gemeente bij elkaar. God komt met zijn Woord en Geest naar de gemeente toe. En door die Geest gaan wij naar God toe. Met ons bidden en zingen. Het is verbondsomgang, waarbij we feestvieren voor Gods aangezicht en samen eerbiedig luisteren naar zijn stem.

Die eerbied staat niet haaks op de vrolijkheid en feestelijkheid van een kerkdienst. Die eerbied wil er wel de toon en de stijl beheersen. Je verschijnt voor het aangezicht van de levende, de heilige God, die kleine en zondige mensen wil ontmoeten. Hij spreekt woorden van genade en liefde in de Here Jezus Christus, waarmee zijn Geest mensenharten naar Hem wil toebuigen. Dat is de warmtedimensie van een kerkdienst vol eerbied. Op z'n bijbels heet dat 'de vreze des Heren', waarin eerbied en vertrouwen/vertrouwelijkheid gelijk op gaan.

In de kerkdienst ontmoeten we ook elkaar. Je beleeft het samen lichaam van Christus zijn, de saamhorigheid in de Here, die je tastbaar viert aan het avondmaal. Wij horen bij elkaar, wij hebben wat met elkaar. Omdat we samen iets met de Here hebben, beter nog: omdat de Here iets met óns heeft. Een kerkdienst betekent ook de eenheid in Christus beleven en onderhouden. Je oefent contact met elkaar. Of dat nou altijd moet met gesprekken op orkaankracht voorafgaand aan de kerkdiensten, is een ander verhaal. Niet ieder ervaart dat als stichtend. Maar het is het samenzijn en het samen dingen doen - luisteren, zingen, bidden - dat de band tot uitdrukking brengt en versterkt. Weer een stuk warmte in een vaak kille maatschappij.

Trouw

Daarom is trouw in de kerkgang voor een christen (als het goed is) heilige vanzelfsprekendheid. De Here verwacht je. Dan blijf je toch niet weg? 't Gaat maar niet om een menselijke hobby. Nee, de Here roept je. Hij mist je, als je er niet bent. Trouwens, je broeders en zusters missen je ook. Zoals je op een familiefeest het jammer vindt wanneer iemand niet kan komen. Je bent incompleet.

Trouw zijn in de kerkgang. Dat is eis van de Here. Zie het vierde gebod naar de uitleg van Zondag 38 HC: dat ik – speciaal op de rustdag – trouw tot Gods gemeente kom. Alleen wil die eis wel iets van de binnenkant zijn. Iets wat je niet doet omdat het nu eenmaal moet, maar omdat je het graag doet. Voor de Here. Voor elkaar. Voor jezelf. De Jongste Dag komt eraan.

Wat hebben wij het Woord van de Here en de onderlinge aanmoediging in de kerkdiensten hard nodig om overeind te blijven (Heb. 10:24-25)! Als gemeente van het Nieuwe Testament zijn we rijk bevoorrecht boven Gods volk in van het Oude Testament. Dat geeft ook grotere verantwoordelijkheid (Heb. 12). Gods hemelse stem klinkt in het evangelie van Christus. Dan moet je gehoor geven, om te beginnen door dat Woord naar je toe te laten komen.

Vershil in motief

Toch blijkt de kerkgang in de middagdienst onder druk te staan. Wat zit erachter? Ik noem een aantal redenen:

- soms maken gezondheid en geestelijke draagkracht het niet mogelijk om meer dan eenmaal per zondag naar de kerk te komen. Soms is kerkgang daardoor helemaal onmogelijk;
- je merkt dat mensen na een drukke werkweek in een jachtige maatschappij op zondag behoorlijk door hun energie heen zijn. Mede daardoor kan de tweede kerkdienst er dan bij inschieten;
- er zijn situaties dat je vanwege werk en oppas op de kinderen maar eenmaal naar de kerk kunt (niet elke gemeente heeft gelegenheid voor een crèche, laat staan dat die gelegenheid er twee keer per zondag is; er zijn ook kinderen, die zich in een crèche dermate ongelukkig voelen, dat je als ouders liever zelf op ze past);
- soms is de eenmalige kerkgang iets dat van huis uit is meegekomen. Er is best trouw en meeleven met de gemeente. Maar twee keer naar de kerk is nooit ritme geweest en wordt ook niet als gemis of iets verkeerd ervaren;
- eenmalige kerkgang kan ook een signaal van slordigheid of gemakzucht zijn. O ja, natuurlijk zou ik 's middags ook moeten komen. Maar ja, er is zo gauw wat, waardoor je niet komt. Goed dat ik er weer eens op gewezen word, ik zal erop letten;
- soms is eenmalige kerkgang een teken van toenemende vervlakking in het leven met de Here. Traagheid en geestelijke luiheid maken je steeds minder geïnteresseerd. Met als gevolg dat op den duur de kerkgang nog verder terugloopt en zelfs eenmaal per zondag er niet meer in zit;
- ten slotte kan teruglopende kerkgang wijzen op een proces van vervreemding van de eigen gemeente. Het innerlijke afscheid leidt tot een uiterlijk afscheid.

Tussen haakjes, niet alle ontbreken in de kerkdiensten wil zeggen dat er niet naar de kerk wordt gegaan. Een mens gaat ook wel eens op bezoek bij familie of vrienden, om met hen mee te gaan naar de kerk.

Er is dus onderscheid in de motieven waarom mensen niet tweemaal per zondag naar de kerk komen. Dat onderscheid moet je in rekening brengen. Scheer niet alles over één kam. De verschillende motieven vragen een verschillend gesprek en appèl, al is steeds hetzelfde gebod van de Here uitgangspunt. Ieder heeft recht op een eigen benadering.

En toch

En toch, met alle begrip voor verschil in achtergrond en motivatie, wordt het geen tijd dat we met elkaar gaan voor een trouwe kerkgang tweemaal per zondag, zoveel als ons mogelijk is? De Here staat klaar met een geweldige boodschap. Die Hij niet alleen laat vertellen, maar je door de Heilige Geest ook eigen wil maken. Zodat zijn liefde en genade iets van jezelf worden. Daar kun je toch niet omheen door weg te blijven? De Here mist je. En je doet jezelf

tekort. Laat alsjeblieft ieder zich daarop eens bezinnen, *beproeven*. Here, ben ik wel goed bezig voor U?

Laten we ook aan elkaar denken. Een halfvolle kerk schrijnt extra op een avondmaalszondag. 's Morgens zitten we samen bij de Here aan tafel. We horen bij Christus. En dus bij elkaar. We zijn samen lichaam van Christus. Dat zou juist een stimulans moeten zijn om elkaar met steeds meer ijver op te zoeken in de kerkdiensten. Als je 's morgens zegt: wij horen bij elkaar in Christus, dan is dat 's middags toch nog steeds van kracht? Het heilig avondmaal dringt tot bezinning op en trouw in de kerkgang. Zoals omgekeerd uitgesproken ontrouw in de kerkgang zich moeilijk verdraagt met avondmaalvieren. Wie nauwelijks in de kerk komt, maar wel in een avondmaalsdienst, zou voor zichzelf nog eens goed moeten nadenken. Er klopt iets niet (zie ook wat het klassieke avondmaalsformulier zegt bij het vierde gebod).

Verantwoordelijk

Hier is tevens te wijzen op onze verantwoordelijkheid tegenover onze jeugd. Liefde en enthousiasme voor de dienst van de Here moeten ze thuis en in de gemeente leren. Wat voor voorbeeld gaat er uit van een halflege kerk op zondagmiddag? Worden wij makkelijk, dan wordt onze jeugd nog makkelijker. Terwijl ze onze support heel goed kunnen gebruiken. Ze staan er ook open voor. Als dominee merk je dat op catechisatie. Je kunt confronterend met ze praten. En toch komen ze terug. Omdat ze zelf willen. Mag de jeugd op ons rekenen?

In dat kader wil ik ook de broeders en zusters noemen die in ons land asiel hebben gezocht en gevonden. Vaak zijn ze in eigen land niet gewend om tweemaal naar de kerk te gaan (al kan in hun thuisland die ene dienst wel twee keer zo lang duren als onze ochtenddienst...). Dan heb je als gemeente ook een voorbeeldfunctie naar hen toe. Als zij er wel zijn, maar een groot deel van de gemeente niet, is het dan gek dat zij zich hierin eveneens vrijblijvender gaan gedragen en wegblijven?

Over verantwoordelijkheid naar elkaar toe gesproken, wat doet u, wanneer u broeders en zusters mist? Spreekt u ze erop aan? En dat niet bestraffend, maar wervend: Joh, ik heb je gemist! Vraagt u ook eens waarom, zonder meteen een oordeel en veroordeling klaar te hebben. Die verschillende motieven, hè?! De toonzetting zal die van de liefde moeten zijn! Want voor kerkgang kan alleen liefde de motor zijn. De liefde van God voor ons in zijn Zoon. Met als reactie liefde voor Hem en voor elkaar.

HC

Misschien is het zinvol om het eigen karakter van de middagdienst een nieuwe impuls te geven. Van huis uit is de middagdienst de leerdienst waarin de Heidelbergse Catechismus wordt uitgelegd. Dat dit als regel 's middags moet gebeuren, is uit onze kerkorde verdwenen. In menige kerk wordt dan ook afwisselend 's morgens of 's middags aan de hand van de Catechismus gepreekt. Daardoor is het onderscheid tussen ochtend- en middagdienst vervaagd. Misschien helpt terugkeer naar de oude praktijk om het eigen karakter van de middagdienst te profileren.

Natuurlijk, dan dreigt het gevaar dat een deel van de gemeente nooit of nauwelijks meer een preek over de Catechismus hoort. En op die manier nog minder vertrouwd raakt met de leer van de Schrift en het belijden van de kerk. Toch heeft de middagdienst als leerdienst m.i. de voorkeur. Niet slechts vanwege de historische achtergrond. Daarmee overtuig je mensen van

de 21^e eeuw ook niet meer zo gauw. Wel om de eigen betekenis en waarde van die tweede dienst te onderstrepen. En om op trouw bezoek van die dienst aan te dringen. Er is meer nodig dan alleen een beroep op Gods gebod. Broeder, zuster, u kunt niet zonder oefening in de christelijke leer!